

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ
МІЖШКІЛЬНОГО СПОРТУ В США

Турчик Ірина

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка

DOI: 10.32540/2071-1476-2022-1-140

Annotations

Introduction. Sport is an independent activity, the importance of which in the development of society is very diverse. In the United States, a country that is one of the largest countries in the world, sport plays a much bigger role than any other social activity, a special place is occupied by interschool sports.

Purpose: on the basis of the analysis of literary sources to find out characteristic features of functioning of system of interscholastic sports in the USA. Research methods: methods of theoretical, retrospective analysis, generalization of data of scientific - methodical literature and official documents.

Results. Generalized data show that interscholastic sports in the United States is characterized by a higher level of goals and objectives of physical education and intramural sports, qualified management of the educational and training process, ensuring the participation of the maximum number of students, including those with disabilities or psychophysical development, needs and interests of students, etc. Interscholastic sports programs in the United States are implemented in extracurricular activities, there are differentiated in the following areas: sports, education, health and recreation, leisure and entertainment, funding is provided by local governments, the content of the interscholastic sports program is constantly updated and improved.

Interscholastic sports in the United States are characterized by prestige, high status, competitiveness, training intensity, and most importantly - the possibility of further career growth in student and professional sports, etc. features.

Conclusions. Interscholastic sports in the United States is not just a system of training and children's participation in sports, but a whole philosophy and national idea aimed at educating a healthy generation of successful citizens, it is a mass phenomenon that promotes physical activity, creates conditions, supports and stimulates young athletes to achieve a high level of sports results in the future.

Key words: USA, interschool sports, characteristic features, system

---

Анотація

Вступ. Спорт є самостійним видом діяльності, значення якого у розвитку суспільства дуже різнопланове. США, країні, яка є однією з найбільших країн світу, саме спорт грає значно більшу роль, ніж будь-який інший вид громадської діяльності, особливе місце займає міжшкільний спорт.

Мета: на основі аналізу літературних джерел з'ясувати характерні особливості функціонування системи міжшкільного спорту у США.

Методи дослідження: методи теоретичного, ретроспективного аналізу, узагальнення даних науково – методичної літератури та офіційних документів.

Результати. Узагальнені дані засвідчують, що міжшкільний спорт у США характеризується вищим рівнем реалізації мети і завдань фізкультурної освіти та внутрішньшкільного спорту, кваліфікованим управлінням освітньо-тренувального процесу, забезпеченням участі максимальної кількості учнів, у тому числі

із обмеженими освітніми потребами та фізичними можливостями, урахуванням особливостей вікового та психофізичного розвитку, потреб й інтересів учнів та ін. Міжшкільні спортивні програми у США реалізуються у позаурочний час, диференціюються за такими напрямками: спортивно-фізкультурний, освітньо-розвивальний, оздоровчо-рекреаційний та дозвілєво-розважальний, фінансування здійснюється за кошти місцевих органів самоврядування, зміст міжшкільної спортивної програми постійно оновлюється та вдосконалюється. Характерними особливостями є престижність занять, високий статусний рівень, змагальність, інтенсивність тренувань, а головне – можливістю подальшого кар'єрного зростання у студентському та професійному спорті.

Висновки. Міжшкільний спорт у США – це не просто система тренувань та участь дітей у спортивних змаганнях, а ціла філософія та національна ідея, що спрямовані на виховання здорового покоління успішних громадян, це масове явище, яке сприяє розвитку фізичної активності учнів, створює умови, підтримує і стимулює юних спортсменів до досягнення в майбутньому високого рівня спортивних результатів.

Ключові слова: США, міжшкільний спорт, характерні особливості, система

Аннотація

Введение. Спорт является самостоятельным видом деятельности человека, значение которого в развитии общества очень разноплановое. В США, стране, которая является одной из крупнейших стран мира, именно спорт играет значительную большую роль, чем любой другой вид общественной деятельности, особое место занимает межшкольный спорт.

Цель: на основе анализа литературных источников выяснить характерные особенности функционирования системы межшкольного спорта в США.

Методы исследования: методы теоретического, ретроспективного анализа, обобщение данных научно-методической литературы и официальных документов.

Результаты. Обобщенные данные свидетельствуют, что межшкольный спорт в США характеризуется высшим уровнем реализации целей и задач физкультурного образования и внутришкольного спорта, квалифицированным управлением образовательно-тренировочного процесса, обеспечением участия максимального количества учащихся, в том числе с ограниченными образовательными потребностями и физическими возможностями, учетом особенностей возрастного и психофизического развития, потребностей и интересов учащихся и т.д. Межшкольные спортивные программы в США реализуются во внеурочное время, дифференцируются по следующим направлениям: спортивно-физкультурное, образовательно-развивающее, оздоровительно-рекреационное и досугово-развлекательное, финансирование осуществляется за счет средств местных органов самоуправления, содержание межшкольной спортивной программы постоянно обновляется и совершенствуется.

Характерными особенностями являются престижность занятий, высокий статусный уровень, состязательность, интенсивность тренировок, а главное – возможность дальнейшего карьерного роста в студенческом и профессиональном спорте.

Выводы. Межшкольный спорт в США – это не просто система тренировок и участие детей в спортивных соревнованиях, а целая философия и национальная идея, направленные на воспитание здорового поколения успешных граждан, это массовое явление, которое способствует развитию физической активности учащихся, создает условия, поддерживает и стимулирует юных спортсменов до достижения в будущем высокого уровня спортивных результатов.

Ключевые слова: США, межшкольный спорт, характерные особенности, система.

Вступ. Спорт є самостійним видом діяльності, значення якого у розвитку суспільства дуже різнопланове. Він впливає на суспільне виробництво, формування людини як особистості, на розвиток суспільних відносин. Багато соціальних ситуацій відтворюються в спортивній діяльності, що дозволяє спортсмену отримувати життєвий досвід, вибудову-

вати особливу систему цінностей і орієнтирів. У США, країні, яка є однією з найбільших країн світу, саме спорт грає значно більшу роль, ніж будь-який інший вид громадської діяльності [1; 2; 6; 7]. Адже саме у спорті, вважають американські фахівці, найбільш яскраво виявляються такі важливі для сучасного суспільства цінності, як здоров'я, патріотизм,

гендерна рівність, дотримання правил гри, відчуття консолідації, рівність шансів на успіх, досягнення успіху, прагнення бути першим, перемогти лише суперника, але й самого себе тощо [10]. Так, у США близько 75% сімей мають щонайменше одну дитину, яка займається організованим спортом, а це майже 45 млн осіб віком від 6 до 18 років, більшість з яких

беруть участь у міжшкільному спорті [1].

Теоретичну основу дослідження становлять: положення теорії соціальної сутності та соціальних функцій спорту, в тому числі шкільного (В. Ареф'єв, Г. Арзютов, В. Бальсевич, Н. Грибан, С. Гуськов, О. Дубогай, А. Ісаєв, А. Ковальчук, Л. Кофман, Т. Круцевич, Л. Лубишева, І. Максименко, Л. Матвеев, А. Мандюк, Н. Москаленко, Т. Осадча, В. Платонов, Є. Приступа, В. Столяров, Collins M., Coakley J., Flintoff A., Danish S., Hellison D., Merkel, D., Sandford R та ін.); взаємозв'язок спорту з освітою у США розглядали у своїх працях І. Турчик, S. G. Eitzen Sage, J. Pospiech, C. Hillman, D. Siedentop, AD Pellegrini та ін.

Вивчення позитивного досвіду у США з зазначеної проблеми корисне з урахуванням необхідності вдосконалення вітчизняної системи фізичного виховання та спорту.

Мета нашого дослідження – на основі аналізу літературних джерел з'ясувати характерні особливості функціонування системи міжшкільного спорту у США.

У ході дослідження використовувалися такі методи дослідження: методи теоретичного, ретроспективного аналізу, узагальнення даних науково – методичної літератури та офіційних документів.

Результати досліджень:

Міжшкільний спорт у США, як організаційна система спортивних занять, тренувань і змагань дітей шкільного віку, виник, розвивався та видозмінювався під незмінним впливом студентського та професійного спорту. Відомо, що перші міжшкільні змагання почали проводити ще у другій половині XIX ст., на противагу одноманітному, часто докучливому освітньому процесу в школі. Однак спортивні змагання між школами стали особливо популярними з середини XX ст.

[9; 17; 12]. В сучасних умовах міжшкільний спорт у США став важливою інтегральною складовою набуття учнями середньої та старшої шкіл освітнього досвіду у різних видах спортивної активності. Такий концептуальний підхід отримав діяльну підтримку Національної федерації асоціацій середніх шкіл (National Federation of State High School Association), очільники якої вважають, що включення міжшкільного спорту до освітнього курикулуму є виправданим, оскільки реалізовує освітні, виховні та розвивальні цілі [15; 18].

Однак останніми роками намітилася стала тенденція до диференціації міжшкільного спорту на спортивні спеціалізації, які передбачають інтенсивні тренування в одному з видів спорту, виключаючи інші. При цьому одні фахівці підтримують необхідність введення спортивних спеціалізацій для досягнення школярами високих спортивних результатів у майбутньому студентському чи професійному спорті, інші – зазначають, що розподіл учнів за спортивними спеціалізаціями може бути шкідливим для здоров'я молодих спортсменів. Так, за даними американських учених, учням закладів загальної середньої освіти пропонується велика кількість популярних видів спортивних занять, з яких відповідно проводяться міжшкільні змагання [8; 11; 13]. У таблиці 1 нами здійснено ранжування командних й індивідуальних видів міжшкільного спорту, найбільш популярних на початку XXI ст. серед учнівської молоді неповних (middle schools) і повних (high schools) закладів загальної середньої освіти.

Як бачимо з таблиці 3.2, до п'ятірки найпопулярніших командних видів міжшкільного спорту американські школярі віднесли: баскетбол (83,65%), волейбол (64,3 5%), футбол (62,0%), софтбол (61,55%) і бейсбол

(57,65%). Зауважимо, що останні чотири види спорту мають приблизно однаковий рівень популярності у межах статистичної похибки.

Результати вивчення наукового доробку американських учених, зокрема Д. Веста (D. West) і К. Бахера (C. Bucher) свідчать, що активна участь школярів у міжшкільному спорті: по-перше, сприяє формуванню високого рівня фізичної та технічної підготовленості, а також набуттю ґрунтовних знань з обраного виду спорту; по-друге, формує належну спортивну поведінку, розвиває кооперацію, лідерські якості та командну відданість; по-третє, створює умови для особистого розвитку, торує шлях до дружніх взаємин, розвиває критичне мислення й уміння приймати самостійні рішення; по-четверте, вчить самодисципліни, цілеспрямованості, сприяє зростанню самооцінки й усвідомлення особистого статусу [20].

Варто відзначити, що, незважаючи на загалом широку підтримку міжшкільного спорту в США, окремі науковці і практики висловлюють щодо його функціонування та результативності певні критичні зауваження. Так, у процесі аналізу літературних джерел були виявлені критичні погляди на необхідність популяризації та поширення міжшкільного спорту. Серед вагомих причин виокремлюються передовсім економічні й навіть лунають думки щодо скорочення видатків на позашкільні спортивні програми. Однак вченими підраховано, що при належному обліку та раціональному використанні фінансових ресурсів міжшкільний спорт не потребує значних капіталовкладень, а віддалений економічний ефект є значним [3].

Прихильники міжшкільного спорту звертають увагу на його ціннісний потенціал, спрямованість на реалізацію основних освітніх цілей – різнобічний і гар-

Таблиця 1

Ранжування найбільш популярних видів міжшкільного спорту в закладах загальної середньої освіти США

Види спорту	Середня школа (middle schools) (у %)	Старша школа (high schools) (у %)	Середнє значення (у %)
Командні види спорту			
Баскетбол	76,4	90,9	83,65
Волейбол	57,3	71,4	64,35
Черлідінг	50,9	77,3	64,1
Футбол	53,0	71,0	62,0
Софтбол	45,2	77,9	61,55
Бейсбол	35,7	79,6	57,65
Хокей	12,4	34,3	18,35
Хокей на траві	7,1	10,2	8,65
Лакрос	2,1	3,8	2,95
Водне поло	0,5	2,6	1,55
Індивідуальні види спорту			
Легка атлетика	52,1	73,2	62,65
Біг по пересічній місцевості	38,9	68,4	53,65
Теніс	22,1	68,4	45,25
Гольф	28,7	49,6	39,15
Боротьба	12,6	53,0	32,8
Плавання	6,9	37,8	22,35
Важка атлетика	9,9	23,8	16,85
Боулінг	3,0	17,2	10,1
Гімнастика	5,2	10,1	7,65
Бадмінтон	4,2	7,2	5,7
Лижний спорт	3,2	5,9	4,55
Стрільба	2,1	3,8	2,95

Джерело: Lee M., Burgeson C., Fulton J., Spain C. Physical education and physical activity: Results from the school health policies and programs study 2006. *Journal of School Health* 77(8). 2007. P. 435-463 [8].

монійний розвиток, формування загальної культури, виховання громадянськості, працьовитості, поваги до прав і свобод людини, адаптація до життя в сучасному суспільстві й ін. Натомість критики стверджують, що дитячий спорт, навпаки, заважає досягненню цих цілей. Зокрема, американський вчений Д. Коклі (J. Coakley) у монографії «Спорт у суспільстві: проблеми та суперечки» [4; 5], використовуючи проблемно-орієнтований підхід, виокремив

й обґрунтував основні аргументи та контраргументи міжшкільного спорту, які впливають на розвиток і реалізацію освітніх цілей (див. таблицю 2).

З'ясовано, що міжшкільні спортивні програми є важливою складовою системи загальної середньої освіти в США і користуються значною підтримкою суспільства. Проте, як свідчить практика, у багатьох школах вони потребують реформування, позаяк лише опосередковано дотичні

до освітнього процесу. Критики звинувачують міжшкільний спорт у надмірному акцентуванні на перемогах, вказують на обмеження можливостей брати в ньому участь усіх без виключення учнів; висловлюють занепокоєння щодо зловживання біологічно активними речовинами, способами і методами для примусового підвищення спортивної працездатності, надмірного тиску з боку батьків та громади і часто неадекватної поведінки тренерів.

На основі ґрунтовного аналізу науково-педагогічних і навчально-методичних джерел нами виокремлено характерні особливості розроблення та функціонування міжшкільних спортивних програм у США:

1. Міжшкільні спортивні програми є вищим рівнем реалізації мети і завдань фізкультурної освіти та внутрішньошкільного спорту.

2. Ключову роль у досягненні навчальних результатів міжшкільних спортивних програм відіграє кваліфіковане управління освітньо-тренувальним процесом з боку педагогів-тренерів, які мають володіти ґрунтовними теоретичними знаннями соціокультурного, медико-біологічного, психолого-педагогічного характеру та практичними вміннями ефективно організації навчальних тренувань і підготовки до спортивних змагань. Ефективний тренер має стати позитивною моделлю для наслідування для юних спортсменів.

3. Важливим принципом реалізації міжшкільних спортивних програм є забезпечення участі в них максимальної кількості учнів, які виявляють бажання додатково тренуватися та змагатися. Водночас учням, які не готові брати безпосередню участь у міжшкільних спортивних програмах, повинні пропонуватися інші можливості для фізичного розвитку та змагальної діяльності (наприклад, у спортивних командах молодших

Таблиця 2

Аргументи та контраргументи щодо важливості міжшкільного спорту у освітньому процесі

Аргументи	Контраргументи
Залучення школярів до міжшкільного спорту:	
Сприяє зростанню показників академічної діяльності, підвищує рівень навчальних досягнень	Відволікає увагу учнів від академічної діяльності, знижує рівень навчальних досягнень
Формує відповідальність, орієнтацію на досягнення успіху, розкриває необхідний психологічний та фізичний потенціал для входження й активної адаптації школярів до життя в сучасному суспільстві	Посилює залежність, незрілість та концентрує увагу учнів на цінностях, які сьогодні, в постіндустріальному, інформаційному суспільстві вже є неактуальними
Стимулює зацікавленість до занять фізичною активністю в позаурочний час усіх без виключення учнів школи	Відводить для більшості учнів роль глядачів і вболівальників, а не активних учасників спортивних занять, тренувань, змагань
Формує позитивну атмосферу і демонструє єдність освітнього середовища, необхідних для розвитку школи як життєздатної само-організованої структури	Створює поверхневу, тимчасову атмосферу, яка насправді нівелює основні освітні цілі, неспроможна вирівняти дисбаланс у розвитку дітей
Забезпечує підтримку спортивних програм з боку батьків, громади тощо	Позбавляє спортивні програми фінансових ресурсів, засобів, персоналу та підтримки з боку батьків, громади тощо

Джерело: Coakley J. Sport in society: issues and controversies. Ed.5. St. Louis. 1994. Mosby. 460 p. [4].

вікових груп або нижчого рівня майстерності тощо).

4. Міжшкільні спортивні програми повинні надавати право учням із обмеженими освітніми потребами та фізичними можливостями брати посильну участь в освітньо-тренувальному процесі та змаганнях, акцентуючи увагу передовсім на їхніх перевагах, а не вадах і порушеннях у психофізичному розвитку.

5. Міжшкільні спортивні програми повинні враховувати особливості вікового та психофізичного розвитку учнів, їх соціокультурні можливості, інтелектуальний рівень й емоційний стан.

6. Міжшкільні спортивні програми реалізуються у позаурочний час. На проведення занять

із різних видів міжшкільного спорту не виділяються години із загального бюджету навчального часу, який відводиться для уроків фізкультурної освіти.

7. Міжшкільні спортивні програми, враховуючи потреби й інтереси учнів, повинні містити велику кількість індивідуальних і командних видів спорту та передбачати залучення максимальної кількості учнів із одного чи декількох сусідніх закладів загальної середньої освіти.

8. Міжшкільні спортивні програми мають розроблятися, реалізуватися й заадмініструватися відповідно до потреб їх безпосередніх учасників – юних спортсменів.

9. Головними умовами участі в міжшкільних спортивних про-

грамах має бути стан здоров'я та самопочуття її учасників. Усі учні повинні отримати від медичного працівника допуск для участі у тренувальному процесі та змаганнях. У програмах повинен ставитися наголос на медичному супроводі, страхуванні, дотриманні правил безпеки та розробленні алгоритму надання невідкладної допомоги у разі травмування з одночасним інформуванням батьків про подію та невідкладні заходи, які були прийняті.

10. Міжшкільні спортивні програми мають диференціюватися за такими напрямками: спортивно-фізкультурним, освітньо-розвивальним, оздоровчо-рекреаційним та дозвіллемо-розважальним. У програмах має підкреслюватися важливість різнобічного розвитку учнів й отримання ними задоволення від спортивного досвіду та успіху, при цьому відкидатися принцип «перемоги за будь-яку ціну».

11. Зміст міжшкільних спортивних програм повинен бути спрямованим на організацію якісної підготовки учнів до спортивного сезону задля збереження їхнього здоров'я та створення умов безпеки. Під час реалізації програми педагоги зобов'язані дотримуватися основних принципів проведення тренувального процесу та спеціальних заходів безпеки, зважаючи на варіативність умов зовнішнього середовища (високої температури, вологості та ін.).

12. Міжшкільні спортивні програми повинні бути забезпечені відповідною спортивною інфраструктурою (стадіони, майданчики, басейни, корти тощо) та якісним обладнанням й інвентарем, які використовуються на паритетних засадах із заняттями фізкультурною освітою.

13. Фінансування міжшкільних спортивних програм має здійснюватися за кошти місцевих органів самоврядування та контролюватися представниками міс-

цевих освітніх округів. Іншими джерелами поповнення бюджету спортивних програм можуть бути кошти надані спортивними асоціаціями у вигляді грантів і стипендій, громадськими організаціями, спонсорами та меценатами, батьківськими комітетами, а також зароблені школою за надання різних освітніх, рекреаційних і господарських послуг.

14. Активна участь у міжшкільних спортивних програмах і змаганнях має винагороджуватися різними відзнаками (спеціальні стрічки, медалі, кубки, похвальні грамоти та ін.). При цьому слід наголосити, що відзнаки повинні стимулювати школярів до особистісного розвитку, отримання задоволення від набутого спортивного досвіду.

15. Філософія, політика і процесуальні норми, що розкривають сутність, мету та завдання міжшкільної спортивної програми, пропонують механізми її реалізації, а також обов'язки її суб'єктів (адміністрація школи, тренери, батьки, учні) мають бути обґрунтованими, чітко прописаними та зрозумілими.

16. Важливим є дотримання принципів, положень і правил національних і місцевих спортивних асоціацій, в межах яких реалізуються міжшкільні спортивні програми.

17. Зміст міжшкільної спортивної програми має постійно оновлюватися та вдосконалюватися, зважаючи на періодичний моніторинг її якості та дієвості незалежними фахівцями.

Дискусія: уважаємо, що вирішальне значення в реалізації

освітніх цілей учнів США має якість і характер управління спортивними програмами. Так, якщо основними завданнями є академічна успішність й індивідуальний розвиток школяра, то адміністрація і тренери повинні відповідно структурувати спортивну програму та наповнити її якісним змістом. Інколи, під час тренувань, наставники надмірно контролюють життя своїх вихованців, словесно або й фізично пригнічують їх, прирівнюють повну покірність до самодисципліни, вимагають однозначної відданості спорту і команді, не дають можливості брати участь у прийнятті рішень тощо. У цьому випадку навчально-виховні цілі міжшкільного спорту нівелюються, а освітні завдання – не реалізуються. Тому тренери повинні сприяти особистісному розвитку своїх учнів, дозволяти їм приймати самостійні рішення, прогнозуючи їх наслідки, цінувати гідність кожного юного спортсмена. За таких умов міжшкільний спорт виконає свою «головну місію, пов'язану з фізичним вихованням і розвитком молодого покоління американців».

Висновок: міжшкільний спорт у США – це не просто система тренувань та участь дітей у спортивних змаганнях, а ціла філософія та національна ідея, що спрямовані на виховання здорового покоління успішних громадян, це масове явище, яке сприяє розвитку фізичної активності учнів, створює умови, підтримує і стимулює юних спортсменів до досягнення в майбутньому високого рівня спортивних результатів.

Характерними особливос-

тями функціонування системи міжшкільного спорту у США є: вищий рівень реалізації мети і завдань фізкультурної освіти та внутрішньошкільного спорту, кваліфіковане управління освітньо-тренувальним процесом, забезпечення участі максимальної кількості учнів, у тому числі із обмеженими освітніми потребами та фізичними можливостями, урахування особливостей вікового та психофізичного розвитку, потреб й інтересів учнів та ін. Міжшкільні спортивні програми у США реалізуються у позаурочний час, диференціюються за такими напрямками: спортивно-фізкультурний, освітньо-розвивальний, оздоровчо-рекреаційний та дозвілєво-розважальний, фінансування здійснюється за кошти місцевих органів самоврядування, зміст міжшкільної спортивної програми постійно оновлюється та вдосконалюється. Специфічними рисами також є престижність занять, високий статусний рівень, змагальність, інтенсивність тренувань, а головне – можливість для учасників у подальшому кар'єрному зростанні у студентському та професійному спорті.

Здобуті упродовж дослідження дані, висловлені концептуальні ідеї, систематизовані наукові положення та рекомендації сприятимуть становленню і розвитку шкільного спорту в умовах реформування системи вітчизняної загальної середньої освіти, а також визначенню перспективних напрямів подальших науково-теоретичних і практичних пошуків у цій царині.

Література

1. Турчик И. Негативные последствия ранней специализации в детско-юношеском спорте США. Мир спорта. 2018. №4 (73). С.56-61.
2. Турчик І. Особливості організації шкільного спорту у США. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. «Науково-педагогічні

References

1. Turchyk I. The negative consequences of the early professionalization of children and youth sports in the USA. World of sports. 2018. №4 (73). P.56–61.
2. Turchyk I. Features of development school sport in the USA. Science journal of the National Pedagogical University named M.P. Dragomanova. Series 15. "Scientific and pedagogical problems of

- проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». Київ. 2014. Вип. 2 (43). С. 92-96.
3. Bocarro J., Kanters M., Cerin E., Floyd M., Casper J., Suau L., McKenzie T. School sport policy and school-based physical activity environments and their association with observed physical activity in middle school children. *Health and Place*. 2012. №18 (1). P.31–38.
  4. Coakley J. *Sport in society: Issues and controversies*. New York : McGraw-Hill. 2004. 624 p.
  5. Coakley J. Using sports to control deviance and violence among youths: Let's be critical and cautious. In *Paradoxes of youth and sport*. Albany, NY: State University of New York Press. 2002. URL: https://www.researchgate.net/publication/303198985_Using_sports_to_control_deviance_and_violence_among_youths_Let's_be_critical_and_cautious
  6. Davies R. *Sports in American Life : A History* / R. O. Davies. – Malden, MA : Blackwell Pub, 2007. – 485 p.
  7. Jeziorski R. *The Importance of School Sports in American Education and Socialization* / Ronald M. Jeziorski. – Lanham: United Press of America, 1994. - 144 p.
  8. Lee M., Burgeson C., Fulton J., Spain C. Physical education and physical activity: Results from the school health policies and programs study 2006. *Journal of School Health* 2007. №77(8). P. 435–463.
  9. Lypsite R. *SportsWord: An American Dreamland*. Rutgers University Press, 2018. 296 p.
  10. Naison M. Why Sports History Is American History [Електронний ресурс] / Mark Naison // *The Journal of the Gilder Lehrman Institute* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gilderlehrman.org/history-by-era/reform-movements/essays/why-sports-history-american-history>.
  11. Siedentop D. *Introduction to physical education, fitness and sport*. Calif : MountainView, 1990. 382 p.
  12. Siedentop D. *Sport education*. Champaign, IL : Human Kinetics. 1994. 152 p.
  13. Siedentop D. *Sport Education: quality PE through positive sport experiences*. Champaign, IL : Human Kinetics, 1994. 141 p.
  14. *Spirit Participants Responsibilities*. National Federation of State High School Association. 2014. URL: <https://www.nfhs.org/sports-resource-content/spirit-participants-responsibilities/>.
  15. *Sport specialization position statement*. National Federation of State High School Association. URL: <https://www.nfhs.org/media/1020399/sport-specialization-position-statement-april-2019-final-copy.pdf>.
  16. Strachan L., Côté J., Deakin J. An evaluation of physical culture (physical culture and sport)". *Kiyv*. 2014. Issue 2 (43). P. 92-96.
  3. Bocarro J., Kanters M., Cerin E., Floyd M., Casper J., Suau L., McKenzie T. School sport policy and school-based physical activity environments and their association with observed physical activity in middle school children. *Health and Place*. 2012. №18 (1). P.31–38.
  4. Coakley J. *Sport in society: Issues and controversies*. New York : McGraw-Hill. 2004. 624 p.
  5. Coakley J. Using sports to control deviance and violence among youths: Let's be critical and cautious. In *Paradoxes of youth and sport*. Albany, NY: State University of New York Press. 2002. URL: https://www.researchgate.net/publication/303198985_Using_sports_to_control_deviance_and_violence_among_youths_Let's_be_critical_and_cautious
  6. Davies R. *Sports in American Life : A History* / R. O. Davies. – Malden, MA : Blackwell Pub, 2007. – 485 p.
  7. Jeziorski R. *The Importance of School Sports in American Education and Socialization* / Ronald M. Jeziorski. – Lanham: United Press of America, 1994. - 144 p.
  8. Lee M., Burgeson C., Fulton J., Spain C. Physical education and physical activity: Results from the school health policies and programs study 2006. *Journal of School Health* 2007. №77(8). P. 435–463.
  9. Lypsite R. *SportsWord: An American Dreamland*. Rutgers University Press, 2018. 296 p.
  10. Naison M. Why Sports History Is American History [Електронний ресурс] / Mark Naison // *The Journal of the Gilder Lehrman Institute* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gilderlehrman.org/history-by-era/reform-movements/essays/why-sports-history-american-history>.
  11. Siedentop D. *Introduction to physical education, fitness and sport*. Calif : MountainView, 1990. 382 p.
  12. Siedentop D. *Sport education*. Champaign, IL : Human Kinetics. 1994. 152 p.
  13. Siedentop D. *Sport Education: quality PE through positive sport experiences*. Champaign, IL : Human Kinetics, 1994. 141 p.
  14. *Spirit Participants Responsibilities*. National Federation of State High School Association. 2014. URL: <https://www.nfhs.org/sports-resource-content/spirit-participants-responsibilities/>.
  15. *Sport specialization position statement*. National Federation of State High School Association. URL: <https://www.nfhs.org/media/1020399/sport-specialization-position-statement-april-2019-final-copy.pdf>.
  16. Strachan L., Côté J., Deakin J. An evaluation of

- personal and contextual factors in competitive youth sport. *Sport Psychol.* 2009. Vol. 21. P. 340–355.
17. The Elementary and Secondary Education Act. The No Child Left Behind. URL: <https://www.edweek.org/ew/section/multimedia/no-child-left-behind-overview-definition-summary.html>.
  18. The International School Sport Federation. URL: <http://www.isfsports.org>.
  19. The skills sports teach us that we take into other areas of life. *Inspire sport*. URL: <https://www.inspiresport.com/the-skills-sports-teach-us-that-we-take-into-other-areas-of-life/>
  20. Wuest D., Bucher C. *Foundations of physical education on sport*. 12-th ed. Mosby, 1995. 471 p.
- personal and contextual factors in competitive youth sport. *Sport Psychol.* 2009. Vol. 21. P. 340–355.
17. The Elementary and Secondary Education Act. The No Child Left Behind. URL: <https://www.edweek.org/ew/section/multimedia/no-child-left-behind-overview-definition-summary.html>.
  18. The International School Sport Federation. URL: <http://www.isfsports.org>.
  19. The skills sports teach us that we take into other areas of life. *Inspire sport*. URL: <https://www.inspiresport.com/the-skills-sports-teach-us-that-we-take-into-other-areas-of-life/>
  20. Wuest D., Bucher C. *Foundations of physical education on sport*. 12-th ed. Mosby, 1995. 471 p.

Турчик Ірина

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка

e-mail: tura28@ukr.net

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8618-3957>